

році, завезення 11 млн т (37%) здійснено саме вантажівками. Внесок автомобільного транспорту до експорту товарів є меншим (12 млн т із 100 млн т – 12%), проте все ж вагомим [4].

У той же час важливим для розвитку автомобільного сектору транспортної інфраструктури України було рішення про впровадження довгоочікуваного «транспортного безвізу», за яким скасовується необхідність отримання вітчизняними автомобільними перевізниками дефіцитних дозволів для здійснення двосторонніх і транзитних перевезень з державами Євросоюзу [4]. Крім того, було виділено додаткові пункти на українсько-польському кордоні для пропуску порожніх вантажівок та запущено проєкт «Електронна черга» (eЧерга) для вантажівок [5], що дозволило, до прикладу, на основному «вантажному» пропускному пункті Чернівецької області «Порубне-Сирет» збільшити добову пропускну здатність зі 150-180 вантажівок до 450 авто [6].

Джерела

1. Рік повномасштабної війни: РФ завдала збитків інфраструктурі України на \$144 мільярда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/23/698344/>
2. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення. *Київська школа економіки*. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf
3. Як повномасштабна війна вплинула на обсяги перевезень в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/03/31/infografika/ekonomika/yak-rovnomasshtabna-vijna-vplynula-obsyahu-perevezen-ukrayini>
4. Петровський Д. Як вітчизняний транспорт допоміг вижити українській економіці та її громадянам під час війни. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/yak-vitchiznyanyi-transport-dopomig-vizhiti-ukrajinskiy-ekonomici-ta-jiji-gromadyanam-pid-chas-viyni-12105600.html>
5. Січкач Д. Нові та старі виклики. Як тримається українська інфраструктура під час війни. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/udari-po-ukrajinskiy-infrastrukturi-statistika-vtrai-i-prognoz-ostanni-novini-50281224.html>
6. Кукуруза Г. Як вантажівки «вивозять» логістику у війну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/8/696834/>

Козубовська Ірина Василівна
Доктор педагогічних наук, професор
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Булеза Богдана Ярославівна
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Палкуш Віталія Петрівна
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ «ДІТЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ» З СИНДРОМОМ АСПЕРГЕРА

У науковій літературі часто зустрічається термін «діти групи ризику». В цю групу відносять дітей з певними особливостями, відхиленнями в особистісному розвитку і поведінці, які становлять небезпеку як для самої особистості, зумовлюють її подальшу деформацію, так і суспільства. До категорії «діти групи ризику» можна віднести і дітей з діагнозом «синдром Аспергера». Вперше це захворювання описав Г. Аспергер у 1944 р. Згідно з результатами його досліджень, це – розлад психіки, що характеризується порушенням соціальної взаємодії, дисфункціями в соціальній діяльності.

Більшість учених розглядають синдром Аспергера як захворювання, окремі з них навіть порівнюють його з аутизмом, вважають однією з форм прояву аутизму [1; 2]. Точні причини виникнення цього захворювання на сьогоднішній день невідомі. Вважається, що певний вплив в цьому плані мають генетичні фактори, оскільки часто в одній родині спостерігалися подібні відхилення в різних поколіннях. Також слід враховувати вплив негативних факторів середовища в період розвитку плода і в перші дні життя дитини. Іноді симптоми захворювання не є занадто чітко вираженими, їх важко розпізнати.

Загалом симптоми захворювання зазвичай проявляються (більш або менш чітко) в таких трьох аспектах: соціальне спілкування, соціальна взаємодія, соціальна уява.

Спілкування має велике значення в життя людини. Воно є результатом розвитку суспільної історії, показником і основою нашої культури і одночасно засобом розвитку суспільства. В процесі спілкування забезпечується єдність дій людей, їх консолідація, впорядковується цілеспрямована діяльність. Спілкування сприяє розширенню світогляду людей, розвитку інтелекту, оволодінню новими знаннями, уміннями, навичками, необхідними для успішної діяльності. Воно створює умови для розвитку цілеспрямованості почуттів, волі, оцінок, орієнтацій – всього того, що характеризує не просто потребу жити, існувати серед собі подібних, а брати активну участь у суспільному творенні.

Вітчизняні дослідники О. Степанов, М. Фіцула вважають, що «спілкування – це процес взаємодії між двома чи кількома особами, що полягає в обміні інформацією пізнавального чи емоційно-оцінного характеру» [3, с. 71]. Саме у спілкуванні найповніше реалізується потреба однієї людини в іншій. Через нього люди організують різні види діяльності, розвиваються духовно.

Соціальне спілкування, або комунікація дітей з синдромом Аспергера характеризується труднощами в розумінні співрозмовника, особливо це проявляється у процесі сприймання і тлумачення невербальних засобів спілкування (жести, міміка, інтонація). Вони не здатні розпізнати емоційне забарвлення інформації, яка їм надається, зрозуміти всі її відтінки. Самі діти зазвичай не схильні виявляти власних емоцій.

Соціальне взаєморозуміння, співробітництво теж є складним. Оскільки, як згадувалося вище, дітям з синдромом Аспергера буває важко зрозуміти всі відтінки інформації співбесідника, адекватно сприйняти його думки і погодитися з ними, якщо вони відрізняються від їх власних, то цілком очевидно, що налагодити товариські відносини і підтримувати дружні стосунки з іншими – нелегко. Крім того, діти з синдромом Аспергера часто можуть бути занадто прямолінійними, нетактовними, вони не задумуються над тим, що їх слова можуть образити співбесідника. Вони неадекватно сприймають загальнолюдські цінності, не розуміють жарти, переносне значення слів і виразів, що створює напругу у взаєморозумінні, не сприяє налагодженню продуктивного співробітництва.

Соціальна уява дітей з синдромом Аспенгера відзначається тим, що вони не можуть чітко уявити собі наслідки власних дій, чи дій інших людей, прогнозувати їх різні варіанти, не можуть поставити себе на місце іншого, уявити себе в образі іншого. У них зазвичай обмежене коло інтересів (часто схильні до колекціонування, цікавляться технікою, точними науками). Можуть бути деякі проблеми з координацією рухів, сном. Вони заціклені на постійності їх оточення, сталості щоденних дій, не люблять частих змін.

Діагностується синдром Аспергера приблизно у віці з 5 до 10 років. Чим раніше виявлені симптоми захворювання, тим більша ймовірність успіху лікування. При цьому слід підкреслити, що лікування синдрому Аспергера в переважній більшості випадків не є медикаментозним. Використовуються в основному психолого-педагогічні методи, тренінги, різні психотерапевтичні методики. Прогноз – відносно сприятливий, в значній мірі залежить від того, наскільки своєчасно були виявлені симптоми захворювання і проведена корекція. У частини людей в дорослому віці симптоми захворювання зникають, або стають майже непомітними і вони досягають значних успіхів у професійній діяльності (фізик І. Ньютон, математик А. Ейнштейн, режисер С. Спілберг).

Джерела

1. Barahona-Corka J. B. A Concise History of Asperger Syndrome. *Frontiers in Psychology*. 2015. № 6. P 1-7.
2. Пінчук І. Я., Панічевська С. Л., Пішель В. Я. Розлади спектра аутизму: сучасний стан проблеми. *Архів психіатрії*, 2013. Т.19. № 4 (75). С. 47-50.
3. Степанов О. М., Фицула М. М.. Основы психологии и педагогики: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2006. 520 с.

Козубовський Максим Ростиславович

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Науковий керівник: Повідайчик Оксана Степанівна, доктор педагогічних наук, професор,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІТНІХ ЗАМІСЬКИХ ТАБОРІВ США

В Україні є значна кількість дітей з девантною поведінкою, тому цілком правомірно вітчизняними вченими (І. Ковчина, Н. Максимова, В. Оржеховська, І. Парфанович, Т. Федорченко та ін.) здійснюються пошуки ефективних форм і методів роботи з цією категорією неповнолітніх. Оскільки ця проблема характерна не тільки для України, доцільним є вивчення здобутків в цьому плані інших країн. Зокрема, цікавим, на нашу думку, є досвід організації виховної роботи з проблемними неповнолітніми в заміських таборах США [1]. Такі табори існують в США досить давно. Сьогодні вони є повноцінною складовою системи освіти і розглядаються як місце, де діти можуть не тільки зміцнити своє здоров'я, але й долучитися до цінного соціального досвіду, оволодіти навичками життя в колективі, здійснити самореалізацію.

В США існують різні типи таборів для дітей і підлітків: державні і недержавні, комерційні і некомерційні, табори, які працюють впродовж року або тільки влітку, але всі вони виконують функції оздоровчих і освітньо-виховних закладів, а також закладів ресоціалізації.

Часто, називаючи літні табори оздоровчими, американські дослідники мають на увазі оздоровлення не тільки фізичне, але й моральне.

Орієнтація на інтереси дитини сьогодні одна з важливих рис літнього дитячого оздоровчого табору. Дитячий табір створює сприятливі умови для самовдосконалення й самореалізації особистості. Все більша вага й вплив на діяльність дитячих заміських таборів, як установ додаткової освіти країни, здобуває гуманістична психологія. Повага до особистості дитини, до її внутрішнього світу, визнання її права бути собою, створення умов для розвитку її здатностей, задоволення індивідуальних потреб і потреби і потреби в самореалізації – все це характеризує дитячий оздоровчий табір гуманістичної орієнтації. Такий табір надає вибір напрямку й темпу розвитку кожному підліткові, пропонує шляхи задоволення його нових актуальних потреб.